

Nr 162.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av byggnad för textilforskning m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond (bilaga 7, punkt 4 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1943) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Uppförande av byggnad för textilforskning för budgetåret 1943/44 beräkna ett investeringsanslag av 300,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 201, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 april 1943, föreslagit riksdagen dels godkänna vid statsrådsprotokollet fogat avtal med stiftelsen Svensk textilforskning, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån så befinnes påkallat och lämpligt, överenskomma med stiftelsen om jämkningar i avtalet, dels ock till Uppförande av byggnad för textilforskning å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 300,000 kronor.

Den med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1940 tillkallade *utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande* har den 18 februari 1943 avgivit betänkande nr IV (statens off. utr. 1943: 11) med förslag till åtgärder för textilforskningens ordnande. I detta betänkande har utredningen föreslagit inrättandet av ett särskilt institut för textilforskning, Svenska textilforskningsinstitutet, organiserat såsom en enskild anstalt men i nära anknytning till Chalmers tekniska högskola samt drivet under administrativ och finansiell samverkan mellan staten samt textil- och beklädnadsindustrien. Enligt ett upprättat förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt en av vederbörande industriorganisationer bildad stiftelse, benämnd stiftelsen Svensk textilforskning, å andra sidan, anses kostnaderna för uppförande och inredning av byggnad för ifrågavarande institut, vilka kostnader beräknats till 700,000 kronor, skola betalas av statsmedel samt kostnaderna för institutets utrustning, beräknade till 707,500 kronor, bestridas av stiftelsen. De normala driftkostnaderna för institutet ha beräknats vid rådande prisläge belöpa sig till 176,000 kronor per år, därunder 66,000 kronor avse kostnader, som enligt avtalsförslaget anses

skola bestridas av statsanslag. Utredningen har hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av berörda avtalsförslag och av ett jämväl upprättat förslag till stadgar för institutet samt om anvisande för budgetåret 1943/44 av ett anslag å 300,000 kronor för påbörjande av institutsbyggnadens uppförande.

Över detta betänkande ha infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret, byggnadsstyrelsen, kommerskollegium, statens provningsanstalt, kanslern för rikets universitet efter hörande av vederbörande myndigheter vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid Stockholms och Göteborgs högskolor, styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm efter hörande av högskolans lärarkollegium, styrelsen för Chalmers tekniska högskola efter hörande av högskolans lärarkollegium, arméförvaltningens intendenturdepartement, marinförvaltningen, flygförvaltningen, ingenjörsvetenskapsakademien och statens industrikommission. Vidare ha Sveriges industriförbund, Svenska teknologföreningen, Sveriges standardiseringskommission, styrelsen för svenska träforskningsinstitutet, textilrådet, konfektionsindustriföreningen samt Tekniska samfundet i Göteborg yttrat sig i ärendet.

Efter att hava lämnat en redogörelse för nuvarande textilforskning och dess laboratorieresurser samt för utredningens förslag i fråga om de allmänna synpunkterna beträffande textilforskningen och dess ordnande, syftande till inrättande i anknytning till en teknisk högskola av ett centralt forskningsinstitut, företrädesvis för grundläggande forskning rörande textila produkter, deras framställning och användning (sid. 3—12) har föredragande *departementschefen* i anslutning därtill anfört bland annat följande.

Textilindustrin och den därmed nära förbundna beklädnadsindustrin ha i vårt land nått en betydande omfattning. Detta framgår bland annat därav, att inom dessa båda industrigrenar år 1939 sysselsattes över 95,000 personer, att omkring 80 procent av landets behov av textilvaror då täcktes genom inhemsk produktion samt att denna hade ett saluvärde överstigande 800 miljoner kronor och ett till omkring 300 miljoner kronor uppskattat förädlingsvärde. Även kvalitativt sett torde den svenska textil- och beklädnadsindustrin kunna sägas stå på ett högt plan. Härutinnan kan dock Sverige knappast göra anspråk på att räknas som ett föregångsland. De tillverkningsmetoder, som här tillämpas, grunda sig väsentligen på utomlands gjorda uppfinningar och vunna erfarenheter. Att så är förhållandet kan måhända i viss mån finna sin förklaring därav, att de textila råvarorna hittills huvudsakligen importerats. Emellertid måste det konstateras, att vårt land icke heller nämnvärt bidragit till den fortfarande pågående utveckling, som lett till att cellulosaindustrin övertagit en icke obetydlig del av textilindustriens råvaruförsörjning.

De överväganden, varå tidigare beslutade åtgärder från statens sida för främjande av tekniskt-vetenskaplig forskning grundats, torde i väsentliga stycken kunna åberopas som skäl för liknande initiativ på nu förevarande område. Med hänsyn jämväl till den utländska konkurrens, under vilken den svenska textilindustrin haft att arbeta, framstår det såsom synnerligen angeläget för denna industri att bemöda sig om sin tekniska standard, så att den även i framtiden — då den utländska konkurrensen måhända sätter in med ökad styrka — kan väl hävda sin ställning. Framhållas må tillika, att det ur försvarsberedskapssynpunkt är av stort värde att inom landets gränser ha en väl och mångsidigt utvecklad textilindustri.

Utredningen har enligt min mening anfört övertygande skäl för sin uppfattning, att en vidgad forskningsverksamhet inom denna gren av näringslivet nu bör åstadkommas under samverkan mellan staten och industrien samt att denna verksamhet främst bör avse grundläggande forskning rörande textila produkter, deras framställning och användning. I likhet med samtliga över utredningens betänkande hörda myndigheter och sammanslutningar biträder jag jämväl förslaget därom, att för ändamålet måtte inrättas ett särskilt forskningsinstitut. Jag vill i det följande till granskning upptaga vad utredningen härutinnan närmare föreslagit.

Departementschefen har härefter redogjort för utredningens synpunkter i fråga om textilforskningsinstitutets arbetsuppgifter. Av statsrådsprotokollet (sid. 16—21) inhämtas härom bland annat följande.

Utredningen hade med hänsyn till det nära sambandet mellan textilforskningen och den högre tekniska textilundervisningen framhållit vikten av att ett blivande forskningsinstitut på textilområdet även utnyttjas för undervisningsändamål, i den mån detta icke hindrade institutets huvuduppgift, som borde vara forskning. Utredningen hade även betonat vikten av att institutets forskningsområde ej blir alltför snävt begränsat inom ett bestämt fält, då därigenom fruktbara initiativ i gränsområdena kunde stäckas och dessa viktiga områden bli mindre väl tillgodosedda. Ur effektivitetssynpunkt vore det angeläget att icke instruktionsmässigt alltför mycket begränsa verksamhetsområdet utan ge det en tämligen allmän formulering, förslagsvis följande: att bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning och följa utvecklingen inom de forskningsområden, som röra textila produkter, deras framställning och användning ävensom att i samband härmed medverka till utbildningen av tekniker och forskare på dessa områden. Tyngdpunkten av den planerade textilforskningen borde förläggas till det textilkemiska området och förutsättningar skapas för forskning angående högmolekylära ämnen. Ur effektivitetssynpunkt vore emellertid önskvärt att även kunna utföra sådana undersökningar av textilmekanisk och konfektionsteknisk art, som ha samband med de textilkemiska forskningsarbetena. Till forskningsinstitutets verksamhetsområde borde även räknas användningsforskning ävensom provning, i den mån sådan erfordrades för forskningsverksamheten.

Departementschefen har i anslutning härtill anfört följande.

I likhet med de myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig över utredningens betänkande, har jag intet att erinra mot de däri uppdragna riktlinjerna för textilforskningsinstitutets verksamhet. Institutet bör sålunda främst vara en härd för vetenskaplig forskning rörande de material av olika slag, som användas vid eller kunna tänkas lämpa sig för framställning av textilvaror. Att tyngdpunkten därvid för närvarande bör ligga inom området för den forskning, som sysslar med högmolekylära ämnen av vegetabiliskt ursprung, är naturligt med hänsyn till teknikens nuvarande ståndpunkt men bör icke hindra en förskjutning av forskningsintresset mot andra uppgifter, då så kan visa sig önskvärt. Överhuvud taget kan det icke här, lika litet som inom andra områden för tekniskt-vetenskaplig forskning på längre sikt, vara lämpligt att från början fastställa ett detaljerat arbetsprogram. Det bör få ankomma på institutets ledning att vid varje särskild tidpunkt, med beaktande av utvecklingen, dirigera verksamheten mot de då mest aktuella och givande forskningsuppgifterna. Därvid bör givetvis hållas i sikte, att institutet icke skall befatta sig med rena fabrikationsproblem. Emellertid är det — såsom utredningen framhållit och teknologföreningen

ytterligare understrukt — icke möjligt att draga någon bestämd gräns mellan grundforskning och målforskning. Det vore knappast rimligt om institutet skulle underlåta att giva sig i kast med ett forskningsproblem av allmän betydelse för textil- och beklädnadsindustrien allenast av den anledningen att det kunde sägas tangeras gränsen för den rena målforskningen. Med anledning av vad i övrigt i yttrandena anförts må framhållas, att institutet icke bör befatta sig med sådana arbetsuppgifter, som falla inom redan befintliga provningsanstalters verksamhetsområde. Det torde vidare knappast böra ankomma på institutet att självständigt bedriva medicinsk-hygienisk forskning, vilket givetvis icke bör hindra, att institutet i mån av behov och förmåga medverkar vid sådan forskning.

Den högre tekniska undervisningen rörande textila problem har hittills varit eftersatt i vårt land. Då sådan undervisning utgör förutsättning för en framgångsrik forskning på detta område, måste det anses mycket lämpligt att, såsom utredningen jämväl föreslagit, institutets resurser i vidast möjliga mån ställas till förfogande för dylik undervisning.

Beträffande förläggningen av institutet, lokalbehov och utrustning har av utredningen framhållits bland annat följande (sid. 22—30).

Skilda synpunkter hade anförts av olika industrirepresentanter i fråga om den lämpligaste orten för förläggningen av institutet. Vissa industrimän hade sålunda framhållit, att forskningsinstitutet borde läggas i Stockholm i anknytning till därvarande tekniska högskola och det till utförande beslutade Svenska träforskningsinstitutet. Från annat håll inom industrien hade åter förfäktats, att institutet borde läggas i Göteborg i det stora västsvenska textilindustriområdet och i anknytning till Chalmers tekniska högskola. Utredningen, som erinrat om att textilundervisning redan finnes anordnad vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg i det att genom intresse och offervilighet från ett par industriföretag i Göteborg medel ställts till högskolans disposition för provisoriskt ordnande av textilundervisning under tre år, har för sin del funnit, att de flesta omständigheterna talade för att den högre textilundervisningen bereddades möjligheter att fortsätta vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg, och att några bärkraftiga skäl att flytta denna undervisning från Chalmers tekniska högskola till tekniska högskolan i Stockholm icke från något håll anförts. Med hänsyn till vikten av att forskning och undervisning sammankopplades måste dessa undervisningssynpunkter även tillmätas betydelse för frågan om forskningsverksamhetens förläggning.

Tomtplats för ett textilforskningsinstitut funnes disponibel invid Chalmers tekniska högskola, medan däremot markfrågan enligt utredningens mening vore svårare att lösa vid tekniska högskolan i Stockholm.

Ett ytterligare skäl, ehuru av mindre avgörande slag, för textilforskningens förläggning till Göteborg vore vidare, att byggnads- och driftkostnaderna kunde beräknas bli något mindre där än i Stockholm.

Utredningen hade vid bedömningen av de olika synpunkterna på förläggningsfrågan enhälligt stannat för att föreslå, att det tillämnade institutet för textilforskning förlades till Göteborg och organiserades i nära anknytning till Chalmers tekniska högskola.

Såsom tomt för institutet föresloges ett område omedelbart väster om byggnaden för Chalmers tekniska högskolas institutioner för fysik, kemi och närstående discipliner.

För institutets lokalbehov hade utredningen låtit uppgöra skissförslag och överslagsberäkningar enligt två alternativ. Enligt det ena, omfattande en sammanlagd golvyta om 1,700 m², beräknades byggnadskostnaderna till

855,000 kronor. Det andra alternativet, kostnadsberäknat till 700,000 kronor, omfattade en golvyta av cirka 1,245 m². Alternativ 2 borde dock endast betraktas som ett första utbyggnadsstadium och hade därför utformats på sådant sätt, att det utan olägenheter kunde utvidgas, när tidsläget blivit gynnsammare eller när institutets eller högskolans verksamhet vuxit till en sådan omfattning, att behovet av utvidgning blivit oavvisligt. Utredningen hade stannat vid att av besparingsskäl förorda alternativ 2.

Departementschefen har — under erinran om att kostnaderna för institutets utrustning, beräknade till 707,500 kronor, icke avsetts skola bestridas av statsverket och efter att hava lämnat en redogörelse för bland annat vissa i förläggningsfrågan angivna yttranden — för egen del anfört följande.

Såsom jag tidigare framhållit böra textilforskningsinstitutets resurser såvitt möjligt komma jämväl den högre tekniska undervisningen till godo. Därest detta önskemål skall vinna beaktande, lärar endast Stockholm eller Göteborg kunna komma i fråga såsom förläggningsort för institutet. Efter en ingående prövning av skälen för och emot att förlägga institutet till den ena eller den andra av dessa båda städer har utredningen stannat för att giva Göteborg sitt förord. Detta utredningens ståndpunktstagande har gillats eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser utom tekniska högskolans i Stockholm lärarkollegium, som — utan att dock i frågan framställa något yrkande — såsom sin mening uttalat, att utredningen vid sin avvägning övervärderat ett par av de skäl som talade för Göteborg och undervärderat ett av de skäl som talade för Stockholm såsom institutets förläggningsort. Jämväl svenska teknologföreningen har, ehuru föreningen avslutit sig till utredningens förslag i denna del, funnit utredningens motivering härför icke vara i allo godtagbar.

Vid det val, varom här är fråga, kan uppenbarligen de på bedömningen inverkan faktorernas inbördes värde vara föremål för delade meningar. Full enighet synes dock råda om betydelsen av att jämväl Chalmers tekniska högskola i Göteborg får i sin undervisnings- och forskningsverksamhet åtnjuta det stöd som möjligheten till nära samarbete med andra forskningsinstitutioner innebär. Då vid valet mellan Stockholm och Göteborg såsom förläggningsort för ett textilforskningsinstitut även andra skäl tala för det senare alternativet, biträder jag vad utredningen härutinnan föreslagit.

Förslaget innebär tillika, att den för institutet avsedda byggnaden uppföres å Chalmers tekniska högskolas tomt, närmare bestämt å ett område omedelbart väster om byggnaden för högskolans institutioner för fysik, kemi och närliggande discipliner.

Beträffande den för textilforskningsinstitutet avsedda byggnadens utformning har utredningen låtit utarbete två alternativa förslag. Enligt det ena alternativet skulle byggnaden jämte tillhörande flygelbyggnad inrymma alla de lokaler, som erfordrades för att fullt självständigt tillgodose såväl forskningens som undervisningens behov, samt omfatta en effektiv golvyta av 1,700 m² och i uppförande kosta omkring 855,000 kronor. I det andra alternativet har man genom att utesluta föreläsnings- och lärarrum samt minska övriga utrymmen, särskilt för administrationslokaler, kunnat få fram en byggnad, som endast skulle omfatta en effektiv golvyta av omkring 1,245 m² och beräknats kosta 700,000 kronor. Utredningen har — med hänsyn till nödvändigheten av att för närvarande begränsa utgifterna så mycket som möjligt och till knappheten på arbetskraft och byggnadsmateriel samt när det vore möjligt att tills vidare ordna föreläsningarna i de textila ämnena i nyssnämnda högskolan tillhöriga institutionsbyggnad och det därjämte icke

komme att medföra några avsevärdare merkostnader och byggnadstekniska olägenheter att utbygga textilforskningsinstitutet i etapper — för sin del förordat det andra alternativet. Byggnadsstyrelsen, som ifrågasatt om icke någon reduktion av den övre våningens höjd kunde vidtagas, har tillika framhållit, att den av utredningen föreslagna byggnaden på ett mindre tillfredsställande sätt anslöte sig till den befintliga, högskolan tillhöriga institutionsbyggnaden, att möjligheten att förlägga nybyggnaden på annan plats inom högskolans område därför borde undersökas samt att, därest lämplig sådan plats icke stode till förfogande, byggnadens placering och närmare utformning borde ytterligare studeras i syfte att åstadkomma en i arkitektoniskt hänseende mera tillfredsställande anpassning till den befintliga institutionsbyggnaden. Styrelsen har vidare funnit de av utredningen för genomförande av det andra alternativet angivna byggnadskostnaderna visserligen vara beräknade i underkant men måhända tillräckliga under förutsättning att byggnadsarbetet planlades och utfördes med iakttagande av all sparsamhet beträffande materialier och utförande m. m.

För egen del vill jag förorda, att de till sistnämnda alternativ hörande ritningarna, vilka den 10 januari 1943 upprättats av professorn Melchior Wernstedt, måtte få tjäna till ledning vid utarbetandet av slutliga huvudritningar till byggnaden men att därvid jämväl måtte beaktas vad byggnadsstyrelsen i ärendet anför. Jag förutsätter, att de definitiva huvudritningarna komma att fastställas av Kungl. Maj:t. De sakkunnigas beräkning av byggnadskostnaderna torde kunna godtagas.

Beträffande forskningsinstitutets inre organisation har utredningen föreslagit, att institutet bör stå under ledning av en styrelse. Utredningen har funnit lämpligt att institutets ledande forskare även tjänstgör som styresman. Personalen i övrigt avses omfatta dels på institutets stat anställd personal enligt en personalplan (sid. 36 i statsrådsprotokollet), dels utomstående forskare, dels ock teknologer, ingenjörer och andra, som utföra studiearbeten vid institutet.

I fråga om den yttre organisationen av institutet innebär utredningens förslag, att institutet bör omfatta alla branscher inom textil- och beklädnadsindustrien, att det bör anknytas till teknisk högskola, att det organiseras så att industriens medverkan i arbetet erhålles samt att dess verksamhetsområde främst bör omfatta grundläggande forskning. Utredningen har i fråga om textilforskningens ordnande trätt i förhandlingar med vederbörande industriorganisationer, Textilrådet och Konfektionsindustriföreningen, vilka bildat »stiftelsen Svensk textilforskning» för att representera industrien vid administreringen och finansieringen av det planerade textilforskningsinstitutet. Som resultat av förhandlingarna har uppgjorts ett förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och stiftelsen angående ordnande av central forskningsverksamhet rörande textila produkter samt deras framställning och användning. Förslag till stadgar för det tillämnade textilforskningsinstitutet har även upprättats efter förhandlingar mellan utredningen och industriens representanter.

Det förenämnda avtalet innebär i fråga om engångskostnaderna, att staten skall tillhandahålla tomt och bekosta uppförandet av byggnad jämte inredning, under det att stiftelsen åtagit sig att bekosta institutets utrust-

ning. Beträffande årskostnaderna avses dessa enligt avtalet skola fördelas mellan staten och stiftelsen. Dessa kostnader hava av utredningen beräknats till 176,000 kronor, därav på statsverket skulle belöpa 66,000 kronor. Härutinnan torde få hänvisas till propositionen (sid. 39 f.).

Departementschefen har om institutets organisation och finansiering anför följande.

Jag har tidigare under detta ärendes behandling förordat, att det föreslagna textilforskningsinstitutet inrättas och drives under samverkan mellan staten och industrien. Då det gäller att överväga, hur denna samverkan skall närmare utformas, faller det sig naturligt att söka ledning av statsmakternas förra året fattade beslut rörande svenska träforskningsinstitutet. Utredningen har också i enlighet härmed trätt i förhandlingar med textil- och beklädnadsindustriens ledande organisationer, vilka för ändamålet bildat stiftelsen Svensk textilforskning med uppgift att representera industrien vid dess samarbete med staten för textilforskningens främjande. Efter dessa förhandlingar har upprättats ett preliminärt avtal, vari statens och stiftelsens inbördes skyldigheter med avseende å detta samarbete närmare regleras. Avtalet överensstämmer i flera väsentliga punkter nära med det förra året träffade avtalet angående inrättande och drivande av träforskningsinstitutet. Sålunda skall i båda fallen staten ställa tomt för institutsbyggnaden till förfogande samt bestrida kostnaderna för byggnadens uppförande, uppvärmning och yttre underhåll, medan industrien skall anskaffa och bekosta den för verksamheten erforderliga inventarieutrustningen. Vad övriga kostnader angår skiljer sig däremot det nu träffade preliminära avtalet från vad därutinnan stadgas i avtalet rörande träforskningsinstitutet. Medan det enligt sistnämnda avtal i princip gäller, att staten skall bestrida de väsentliga kostnaderna för den grundläggande forskningen vid institutet, skall enligt det nu föreliggande preliminära avtalet industrien svara för dessa kostnader med undantag av personalkostnaderna, vilka skola fördelas mellan staten och industrien. Jag vill vidare erinra, att de båda avtalen ej heller i fråga om byggnadskostnaderna äro fullt kongruenta, i det att enligt avtalet angående textilforskningsinstitutet industrien åtagit sig att, med viss begränsning, svara för den kostnadsökning som kan uppkomma på grund av prisstegring å byggnadsmaterial och höjning av arbetslöner. Utredningen har som motivering för dessa skiljaktigheter mellan de båda avtalen framhållit, att staten icke på det textila området hade samma företagarekonomiska intressen att bevaka som beträffande träindustrien.

För de mera väsentliga bestämmelserna i avtalet och utredningens motivering till desamma har i det föregående lämnats en närmare redogörelse. Jag torde i övrigt få hänvisa till avtalet, vilket såsom bilaga fogas vid protokollet i detta ärende. Det i avtalet innefattade förslaget till reglering av förhållandet mellan staten och industrien i deras gemensamma strävan att befrämja en grundläggande textiltknisk forskning har av samtliga remissinstanser tillstyrkts eller lämnats utan erinran. För min del vill jag jämväl förorda förslaget och tillstyrker alltså avtalets godkännande från statens sida. Jag förutsätter emellertid befogenhet för Kungl. Maj:t att, därest så skulle befinnas lämpligt, efter överenskommelse med stiftelsen vidtaga smärre jämkningar i avtalet. Sådana kunna exempelvis föranledas av vad jag tidigare anförte vid behandlingen av frågan om institutsbyggnadens närmare förläggning och utformning.

Beträffande utredningens beräkningar av institutets blivande årskostnader, däri inbegripna personalkostnaderna, vilka särskilt uppmärksammats av tek-

niska högskolans i Stockholm lärarkollegium och svenska teknologföreningen, vill jag understryka utredningens uttalande angående omöjligheten av att nu med större noggrannhet förutsäga dessa kostnader. Utredningens beräkningar synas dock vara väl ägnade att tjäna till ledning vid det redan nu erforderliga bedömandet av de framtida kostnader vilka komma att förordas av statens årliga bidragsskyldighet gentemot institutet. Jag vill särskilt framhålla att de av utredningen föreslagna och i avtalet fixerade löneförmånerna för institutets vetenskapligt utbildade forskningspersonal överensstämmer med vad därutinnan avsetts för motsvarande befattningshavare vid träforskningsinstitutet samt att det i fråga om båda instituten förutsatts möjlighet för industrien att vid behov utfylla dessa förmåner. Erinras må tillika, att från Chalmers tekniska högskolas stat särskild ersättning torde komma att utgå till denna personal i den mån densamma tages i anspråk för undervisning vid högskolan.

De såsom bilaga till avtalet fogade stadgarna för textilforskningsinstitutet, vilka avfattats efter förebild av stadgarna för träforskningsinstitutet, böra jämväl enligt min mening kunna i huvudsak godtagas. Enligt stadgarna skall Kungl. Maj:t förordna ordföranden i styrelsen och fem av styrelsens övriga tio ledamöter. De av utredningen samt under remissbehandlingen gjorda uttalandena angående de institutioner och intressegrupper, från vilka dessa statens representanter i styrelsen lämpligen böra väljas, torde därvid komma att ägnas tillbörligt beaktande. Statens provningsanstalt har ansett det icke tydligt framgå, att de undersökningar för utomstående uppdragsgivares räkning, vilka enligt stadgarna kunna utföras vid anstalten, måste ha karaktären av forskning och icke finge avse allenast sådana rutinarbeten som fölle under redan befintliga provningsanstalters verksamhetsområde. Av § 8 i stadgarna synes dock med erforderlig tydlighet framgå, att vid institutet endast skola bedrivas rena forskningsarbeten.

Departementschefen har slutligen framhållit, att beslut nu syntes böra fattas beträffande det preliminärt träffade avtalet samt om anslag till uppförande av institutsbyggnaden men att innan denna blivit färdigställd det icke erfordrades något särskilt anslag för uppfyllandet av statens skyldighet enligt avtalet att bidra till institutets årskostnader. Beträffande det erforderliga byggnadsanslaget å 700,000 kronor har departementschefen förklarat sig icke hava något att erinra mot utredningens förslag, att för nästa budgetår anvisas ett begynnelseanslag av 300,000 kronor eller samma belopp som beräknats i riksstatsförslaget.

Utskottet.

1942 års riksdag har på förslag av Kungl. Maj:t beslutat anslå medel för statsmakternas medverkan till främjande av tekniskt-vetenskaplig forskning. Därvid avsågs inrättande av ett statens tekniska forskningsråd samt åtgärder för främjande av tekniskt-vetenskaplig forskning på byggnadsområdet och för skogsproduktforskningens ordnande. I förevarande proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag till åtgärder för textilforskningens ordnande. Förslaget innebär inrättandet av ett särskilt institut för textilforskning, Svenska textilforskningsinstitutet, vilket avses skola i nära samarbete med Chalmers tekniska högskola drivas under administrativ och finansiell samverkan mellan staten och textil- och beklädnadsindustrien. Då den svenska textilforskningen varit av ringa omfattning och bristen på grundläggande forsk-

ning framträdande, delar utskottet föredragande departementschefens uppfattning, att övertygande skäl anförts för en vidgad forskningsverksamhet inom denna gren av näringslivet. Utskottet ansluter sig därför till det framlagda förslaget om statsmakternas medverkan vid inrättandet av ett institut av ifrågavarande karaktär och har icke haft något att erinra mot att det vid propositionen fogade avtalet mellan Kungl. Maj:t och stiftelsen Svensk textilforskning slutes. Det torde på sätt departementschefen föreslagit få ankomma på Kungl. Maj:t att, i den mån så befinnes påkallat och lämpligt, överenskomma med stiftelsen om jämkningar i avtalet.

Enligt förenämnda avtal ingår i statens åtagande att ställa tomt till förfogande och å denna uppföra byggnad för institutets verksamhet. Kostnaderna för byggnaden, uppförd å Chalmers tekniska högskolas tomt, har beräknats till 700,000 kronor. För budgetåret 1943/44 har departementschefen beräknat ett anslag av 300,000 kronor bliva erforderligt. Utskottet, som finner de av departementschefen anförda skälen för val av förläggningsplats bärande och icke haft något att erinra mot de beräknade kostnaderna, tillstyrker, att det av Kungl. Maj:t för nämnda budgetår äskade anslaget anvisas.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna vid statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 april 1943 fogat avtal med stiftelsen Svensk textilforskning;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån så befinnes påkallat och lämpligt, överenskomma med stiftelsen om jämkningar i avtalet;

c) till *Uppförande av byggnad för textilforskning* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 300,000 kronor.

Stockholm den 8 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Lindström, Bernhard Nilsson, Sven Larsson, friherre De Geer, Gillström, von Heland, Wiklund, Ekströmer, Johan Eric Ericson* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Isacson, Hansson* i Rubbestad, *Andersson* i Södergård, *Bergström, Lindholm, Lundberg* i Hälsingborg och *Barnekow*.
